

Rasipanje hrane u Europskoj uniji: izazovi i ciljevi

U pravu Europske unije otpadom se smatra bilo koja tvar ili predmet koje netko baci, namjerava baciti ili mora baciti. Proizvodnja otpada znači i veliki gubitak resursa, vremena, prostora i energije. Osim toga, gospodarenje otpadom i odlaganje otpada mogu imati ozbiljan učinak na okoliš. Primjerice, odlagališta otpada zauzimaju prostor i mogu onečistiti zrak, vodu i tlo. Uz to, spaljivanje otpada može ispustiti onečišćujuće tvari u zrak.

Stoga je cilj politika Europske unije o gospodarenju otpadom smanjiti učinak otpada na okoliš i zdravlje te poboljšati učinkovitost gospodarenja resursima Unije. Razmotrimo ih pobliže.

Slušate „Povećanje očekivanja: bolje zakonodavstvo“. U ovoj epizodi razmotrit ćemo što Europska unija čini kako bi smanjila količinu otpada i kako možemo promicati pretvaranje otpada u resurs putem reciklaže.

Kako bismo odredili pojam otpada od hrane, potrebno ga je razlikovati od gubitka hrane i biootpada.

Gubitak hrane odnosi se na hranu koja se baci, ošteti ili izgubi u lancu opskrbe hranom. Do njega može doći u fazi proizvodnje, berbe, pakiranja, skladištenja, prijevoza ili distribucije.

Otpad od hrane je hrana koju bace prodavači, pružatelji usluga prehrane i potrošači. Postoje različite vrste otpada od hrane, primjerice svježa hrana koja ne izgleda savršeno pa se izdvaja tijekom sortiranja. Druga vrsta je hrana koju prodavači i potrošači bacaju kad je blizu ili nakon isteka roka. Otpad od hrane odnosi se i na neiskorištenu hranu ili ostatke hrane koji se bacaju u kućanstvima i restoranima.

Naposljetku, biootpad uključuje i otpad od hrane i „zeleni otpad“ poput otpada iz vrta. Primjerice, ako vam netko daruje buket cvijeća ili orežete sobnu biljku, taj će se zeleni otpad sakupiti i reciklirati na isti način kao i hrana, iako njegova glavna namjena nije bila prehrana već estetski užitek.

2022. u Europskoj se uniji proizvelo oko 132 kilograma otpada od hrane po osobi. Još je dramatičnija činjenica da su 54 % ukupnog otpada od hrane proizvela kućanstva, što iznosi 72 kilograma po stanovniku.

Suočene s tim alarmantnim podacima, europske institucije osmislile su niz mjera, direktiva i kampanja kojima je cilj smanjiti količinu otpada od hrane i poboljšati način recikliranja preostalog otpada.

Okvirnom direktivom o otpadu, usvojenom 2018. u sklopu „Paketa za kružno gospodarstvo“, uveden je zahtjev za odvojeno sakupljanje biootpada od 1. siječnja 2024. Stoga sve države članice sada moraju odvojeno sakupljati biorazgradivi otpad. U srpnju 2023. Komisija je predložila ciljanu izmjenu Okvirne direktive o otpadu kako bi ponovno ocijenila i prilagodila ciljeve i mjere direktive.

Osim toga, od 2020. Opća skupština Ujedinjenih naroda obilježava 29. rujna kao Međunarodni dan svjesnosti gubitka i bacanja hrane. Europske institucije podržale su tu inicijativu i pridružile se globalnom pozivu na djelovanje protiv gubitka i bacanja hrane.

Na primjer, Europska komisija je u rujnu 2024. pokrenula kampanju s geslom „Nula otpada, više okusa!“. U sklopu te kampanje objavila je besplatnu kuharicu koju je osmislio tim slavnih kuhara iz čitave Unije. Cilj kuharice, koja sadrži 27 recepata, nije samo spriječiti bacanje hrane, nego i istaknuti raznolike kulinarske tradicije u Europskoj uniji. Budući da kućanstva proizvode više od polovine otpada od hrane u Uniji i da građani najviše bacaju voće i povrće, fokus kampanje bio je na čuvanju i kuhanju tih namirnica.

Naravno, to su samo neki od primjera projekata na europskoj razini. No, što čine pojedine države članice?

U državama članicama privatni i javni partneri već financiraju projekte kojima je cilj smanjiti otpad od hrane i biootpad.

Dobar primjer uvođenja odvojenog sakupljanja otpada od hrane među kućanstvima velikog i gusto naseljenog grada je Milano. S 1,37 milijuna stanovnika, Milano je najveći grad u Europi čiji sustav sakupljanja otpada od hrane obuhvaća sve njegove stanovnike. Grad je uveo sustav „od vrata do vrata“ s prozirnim vrećama za otpad koji se ne može reciklirati i za plastičnu ambalažu. Taj sustav omogućuje posebnom timu da vrši vizualni pregled sadržaja. Ako građani ne odvoje ispravno otpad, tim može zgradi izreći novčanu kaznu.

Još jedan impresivan primjer toga kako vlasti promiču odvajanje otpada od hrane je porez na odlagališta otpada i sustav povrata sredstava u Kataloniji. Vlasti Autonomne zajednice Katalonije uvele su porez na odlaganje biootpada na odlagališta i na njegovo spaljivanje. Cilj te mjere je da sakupljanje i obrada biootpada budu jeftinije rješenje od njegova odlaganja i uništavanja na ekološki manje prihvatljive načine. Barem 50 % sredstava dobivenih putem poreza mora se potrošiti na obradu biootpada i preostalog otpada, dok se ostatak tih sredstava vraća lokalnim vlastima ovisno o tome koliko su bile uspješne u odvojenom sakupljanju otpada od hrane.

A zašto je recikliranje toliko važno? Recikliranjem biootpada može se dobiti sekundarna sirovina. Primjerice, razgradnjom otpada od hrane proizvode se prirodna gnojiva za vrtove i poljoprivredna zemljišta. Tako organski otpad čini tlo plodnijim i pospješuje rast biljaka. Osim toga, neka poduzeća mogu pretvoriti otpad od hrane u bioplin putem metanske fermentacije. Cilj tog postupka je iskoristiti metan stvoren fermentiranjem organskih proizvoda. Dobiveni bioplin obično se koristi za proizvodnju električne i toplinske energije te goriva.

Rješavanje problema otpada od hrane jedan je od ključnih prioriteta današnjeg društva iz nekoliko razloga. Time se štedi hrana za ljudsku potrošnju, smanjuje učinak

proizvodnje i potrošnje hrane na okoliš te se pomaže poduzećima i potrošačima da uštede novac.

Potrošači mogu izravno utjecati na stvaranje otpada od hrane tako da pripaze na svoje navike po pitanju otpada i dobro razmisle prije bacanja hrane.

Ovaj podcast omogućio vam je Europarl radio, internetski radio Europskog parlamenta.